

Alltid beredt

Mons, Nina og Ole har tatt oss med storm i vinter. Ekstremvårvarslene med kjente og kjære navn er kommet for å bli, og «vi står han og henne av» gang på gang. Ole har nettopp vært her. Han raserte enkelte utsatte båthavner, rev med seg hustak og garasjer og forsinket båt- og flyavganger. Befolkningen, som ble varslet i god tid, tok sine forholdsregler, så personskader ble det heldigvis ikke mange av.

Jeg har et «nært» forhold til stormen Narve, som besøkte Nord-Norge i januar 2006. Det var to ting som gjorde den spesiell: lav temperatur og bar mark. Den lave temperaturen kombinert med mye vind og manglende snølag som isolasjon, kjølte ned flere hus med rekordfart. Mange måtte evakueres og noen rakk å bli nedkjølt og forkommen før hjelpa nådde fram. Det fantes ikke snø på bakken, og det gjorde både at vannet frøs og at vinden fikk fatt i mange løse gjenstander; spader, snøskuffer, søppelbøtter, stiger og verandakasser fløy fritt omkring. Stormen tok til og med tak i steiner, og løftet dem fra bakken. Mange endte opp med skader på hus og biler. Utrykningskjøretøy fikk særlig merke dette. Heldigvis unngikk vi større personskader, fordi folk holdt seg innendørs, og vi klarte å evakuere fort nok til at ingen frøs ihjel. Vann, mat og brensel ble levert til dem som hadde behov for det.

Når stormvarslene kommer er mange av oss i beredskap, og helsevesenet leverer. Det får vi stadig bekreftet. Vi er gode på beredskap, vi forebygger skader og vi

redder liv. Veldig mange strekker seg langt for å bidra når stormvarslere truer og når ulykker faktisk skjer. Noen jobber bare med det – og er i beredskap hele tiden. Vi andre er det av og til, men jeg tror svært mange har det innebygd i oss ikke bare at vi må, men at vi også *vil* bidra når noe truer folks liv og helse.

Det er ikke alltid det finnes planer for hva vi skal gjøre når ekstremvær varsles eller ulykken rammer. Den innebygde beredskapen i hver enkelt helsearbeider og evnen til å holde hodet klart når krisen plutselig kommer, har sannsynligvis både begrenset skadeomfanget og reddet liv i kriser som har rammet norske kommuner. Selvsagt i samarbeid med de andre nødetatene: brann og politi, samt kommunal kriseledelse og frivillige organisasjoner. Men når krisen varsles og eskalerer, bør planverket være på plass.

Kommunelegen i Austevoll kommune, Sverre Rørtveit, synliggjør i denne utgaven av *Utposten* hvor viktig den kommunale helseberedskapen er når stormen kommer. I Austevoll var man forberedt på at bruene kunne bli stengt, at fergesambandet til fastlandet kunne bli rammet, at mobil- og radionettet kunne ryke og at strømmen kunne gå når stormen Nina slo til. Alt skjedde, men ved å plassere ut legeressurser på de største øyene sikret man legeberedskapen. Det ble også brukt mye tid og ressurser på å informere befolkningen om hvordan de kunne få kontakt med lege ved akutt sykdom. Historien bekrefter at oppmerksomheten rundt konsekvenser av strømbrudd,

manglende radiokontakt og brudd på mobilnettet bør være tilstede før de skjer. Da er det så mye enklere å forebygge alvorlige hendelser som følge av ekstremvær eller andre naturkatastrofer.

I Austevoll hadde kommunelegen en sentral rolle, ikke bare for å sikre den helsemessige beredskapen, men også som viktig bidragsyter i det tverrfaglige samarbeidet i kommunen. Hans forslag til hvem som måtte sikres strøm – sykehjemmet – ble selvsagt hensyntatt. ROS-analyser og beredskapsplaner for mulige hendelser ved ekstremvær fantes ikke i kommunen, men man var tidlig ute med å peke ut mulige scenarier og derved forberedt når de faktisk oppsto.

Ved mindre ulykker og kriser som har et begrenset omfang, er det kanskje ikke behov for beredskapsplaner. Det kan også fungere uten planer når erfarent personell, med lang fartstid i kommunen, er tilgjengelig. Men gode beredskapsplaner med konkrete tiltak for større hendelser i kommunen, er en sikkerhet for befolkningen og trygghet for den enkelte helsearbeider. Det er også arbeidsbesparende både for ledere og innsatspersonell, når man har oppdaterte planverk. De kommunale samfunnsmedisinerne har en viktig rolle i beredskapsplanleggingen og i å bidra til at kommunene gjennomfører ROS-analyser, som gir et godt grunnlag for planarbeidet. Det kan begrense skadeomfanget ved ekstremvær og andre kriser og derved også redde liv.

ANNE GRETHE OLSEN